

Baking-soda.nl

NU OOK IN NEDERLAND VOORDELIG VERKRIJGBAAR

De groene schoonmaak

De groene schoonmaak

Deze brochure werd uitgegeven in het voorjaar van 2009 door het provinciaal samenwerkingsverband voor de ondersteuning van het gemeentelijk milieubeleid in Vlaams-Brabant in opdracht van de deputatie. Vier milieudiensten bundelen hun krachten in dit samenwerkingsverband.

Dit zijn de contactpersonen:

Provincie Vlaams-Brabant

Geert Saye, tel. 016-26 72 65

Annemie Matheussen, tel. 016-26 72 77

Intergemeentelijke vereniging IGO Leuven

Walter Op de Beeck, tel. 016-29 85 47

Intergemeentelijke vereniging Interleuven

Willy Yserbijt, tel. 016-23 58 36

Haviland Intercommunale IgSv

Johan Heyrman, tel. 02-466 51 00

De publicatie kwam tot stand dankzij de medewerking en de waardevolle aanvullingen en commentaren van Inge Beyens, Rita Guelinckx, Annemie Matheussen (Provincie Vlaams-Brabant), Sofie Poelmans (OVAM) en Els Verwimp (Coördinatiecel Milieuzorg of CCM - Vlaamse overheid).

COLOFON

Uitgave: 2009

Depotnummer: D/2008/8495/30

Herziening tekst: An Jansen - IGO Leuven

Taaladvies: Claire Cornu - provincie Vlaams-Brabant

Vormgeving: Anne Rooseleer - grafische cel - provincie Vlaams-Brabant

Illustraties: Jacques Debroux

Druk: drukkerij Tuerlinckx

Verantwoordelijke uitgever: Marc Collier, provinciegriffier, Provincieplein 1, 3010 Leuven

Dienst leefmilieu, tel. 016-26 72 52, leefmilieu@vlaamsbrabant.be, www.vlaamsbrabant.be

Jean-Pol Olbrechts, gedeputeerde voor leefmilieu, tel. 016-26 70 22, kabinet.olbrechts@vlaamsbrabant.be

Ondernemingsnummer: 0253.973.219

Voorwoord

De reclame spoort ons aan steeds meer en nieuwe producten te kopen. Voor werkelijk elk schoonmaakkarweitje wordt een speciaal product aangeprezen. Er zijn aparte schoonmaakmiddelen voor de wc, de badkamer, het terras, de ruiten en ga zo maar door. En dan hebt u nog de luchtverfrissers, de ontkalkers, de bleekmiddelen ... Veel van deze producten zijn niet bepaald milieuvriendelijk. Sommige zijn zelfs ronduit gevaarlijk voor het milieu en de gezondheid. Gelukkig zijn de meeste producten niet echt nodig. Sterker nog: wanneer u bijvoorbeeld microvezeldoekjes of een zeemvel gebruikt, hebt u helemaal geen schoonmaakmiddelen nodig. Schoon water is dan voldoende.

Toch hebt u soms ook schoonmaakmiddelen nodig. Deze brochure tracht u te helpen de juiste keuze te maken en een antwoord te geven op vragen zoals: 'Welke soorten schoonmaakmiddelen zijn er te koop?', 'Waarvoor dienen deze producten?', 'Welk effect hebben ze op het milieu?', en misschien wel het belangrijkste: 'Hoe kiest u een minder milieubelastend en veilig product?'. Merknamen worden er niet genoemd. Er wordt enkel aangegeven welk product u het best voor een bepaalde activiteit kunt gebruiken, waarop u moet letten bij de dosering en welke bestanddelen best te vermijden zijn.

Om de brochure zo bevattelijk mogelijk te maken, hebben we geprobeerd om de tekst ook samen te vatten in praktische tips. De voorgaande alinea levert al meteen een eerste tip op:

tip 1

Ga niet af op de reclame. Het doel van reclame is niet het verschaffen van degelijke informatie, maar de verkoop van een product bevorderen.

Op deze manier hopen we dat deze milieubrochure een handig instrument wordt bij het aanschaffen van producten. Hoe meer mensen de tips zullen toepassen, hoe beter het milieu er zal bij varen. Ik wens u alvast veel lees(- en poets)plezier.

Namens de deputatie,

Jean-Pol Olbrechts
gedeputeerde voor leefmilieu

Inhoudsopgave

VOORWOORD	3
INHOUDSOPGAVE	4
SCHOONMAAKPRODUCTEN	5
Allesreinigers	7
Schuurmiddelen	9
Glasreinigers	10
Toilet- en badkamerreinigers	11
Vloerreinigers en vloerglansmiddelen	13
Specifieke reinigers	14
DE SCHOONMAAKBENODIGDHEDEN	16
DOSERING	17
VERPAKKING	18
GEBRUIK VAN (HEMEL)WATER	19
HET ETIKET	20
Gevarenpictogrammen	20
Milieuinformatie	22
Milieukeuren en -logo's	25
Europees ecolabel	25
De Blauwe Engel	26
De Milieukeur	26
Het Nordic Swan-label	26
Het WashRight-teken	26
Het Groene Punt	27
Recycleerbare verpakking	27
Ecotaks op verpakkingen	28
Statiegeld	28
Kringloop logo	29
ALGEMENE AANBEVELINGEN EN TIPS	30
BRONNEN EN MEER INFO	31

Schoonmaakproducten

Eigenlijk is schoonmaken een vreemde bezigheid. We doen in feite niets anders dan vuil transporteren van de ene plaats naar de andere. In veel gevallen volstaat een borstel en een vuilblik of een vochtige doek om de klus te klaren. Ook vlekken op kleding zijn vaak met wat water weg te wrijven. Toch is er ook hardnekkig vuil dat niet verwijderbaar is met alleen mechanische kracht of water. U hebt dan andere hulpmiddelen nodig:

- een wasactieve hulpstof (zeep of detergent)
- een hogere temperatuur
- meer (inweek)tijd.

Deze hulpmiddelen kunnen gecombineerd worden: denk maar aan het hete sopje van bruine zeep waarmee u de vette keukenvloer te lijf gaat en dat even laat inwerken voordat u de vloer schuurt.

Schoonmaakmiddelen kunnen verschillende ingrediënten bevatten:

- **Wasactieve stoffen** (ook oppervlakteactieve stoffen, detergenten of tensiden genoemd) - vormen het belangrijkste bestanddeel en lossen het vuil op en verwijderen het. Wasactieve stoffen worden gemaakt van plantaardige zeep (op basis van kokos- of palmolie, dierlijke vetten ...), of van synthetische, petrochemische grondstoffen (alkylbenzeensulfonaat, polymeren ...).

- **Wateronthardende stoffen** - De hardheid van water wordt vooral bepaald door de aanwezigheid van kalk. Kalk belemmert de wasactieve stof in reinigingsmiddelen. Waterontharders binden de kalk in het water en voorkomen dat deze neerslaat. Ze verbeteren dus de werking van de zeep. Voorbeelden van ontharders zijn zeoliet, soda, silicaat, citraat, polycarboxylates, EDTA ... De bekende waterontharder fosfaat is sinds kort verboden in wasmiddelen. Fosfaat komt echter nog wel in vaatwasmiddelen voor. Daarom is het belangrijk om op milieukeuren of -labels te letten (zie ook punt 6.3). Om bijvoorbeeld het Europees ecolabel te verdienen, moeten vaatwasmiddelen voldoen aan bepaalde eisen i.v.m. fosfaat. Koop liefst fosfaatvrije producten.

- **Desinfectie- & bleekmiddelen** - Desinfectiemiddelen ontsmetten. Bleekmiddelen worden dan weer gebruikt om verkleuringen en vlekken te verwijderen en om de natuurlijke vergeling van textiel tegen te gaan. Een bekend maar sterk milieubelastend bleekmiddel is bleekwater of javel. Het behoort tot de groep van de chloorbleekmiddelen. Betere alternatieven zijn bacteriën en enzymen, en zuurstofbleekmiddelen (zoals percarbonaat, perboraat).

- **Kleur- & geurstoffen** worden aan schoonmaakmiddelen toegevoegd om de aantrekkelijkheid te vergroten of bijvoorbeeld om een frissegneur-effect te krijgen bij het schoonmaken. Ze dragen echter niet bij tot de werking van de schoonmaakmiddelen. Vooral de synthetische additieven vormen een vaak onderschatte groep wat hun milieurisico betreft.

- **Bewaarmiddelen** worden aan reinigingsmiddelen toegevoegd om bederf te voorkomen en om te beschermen tegen afbraak door bacteriën. Voorbeelden zijn conserveermiddelen die ook in voedingsmiddelen zijn toegestaan (de welgekende E-nummers), formaldehyde, chlooracetamide ...

- **Oplosmiddelen** lossen de wasactieve stoffen op en laten het oppervlak snel en streeploos opdrogen. Voorbeelden van oplosmiddelen zijn alcohol of isopropanol.

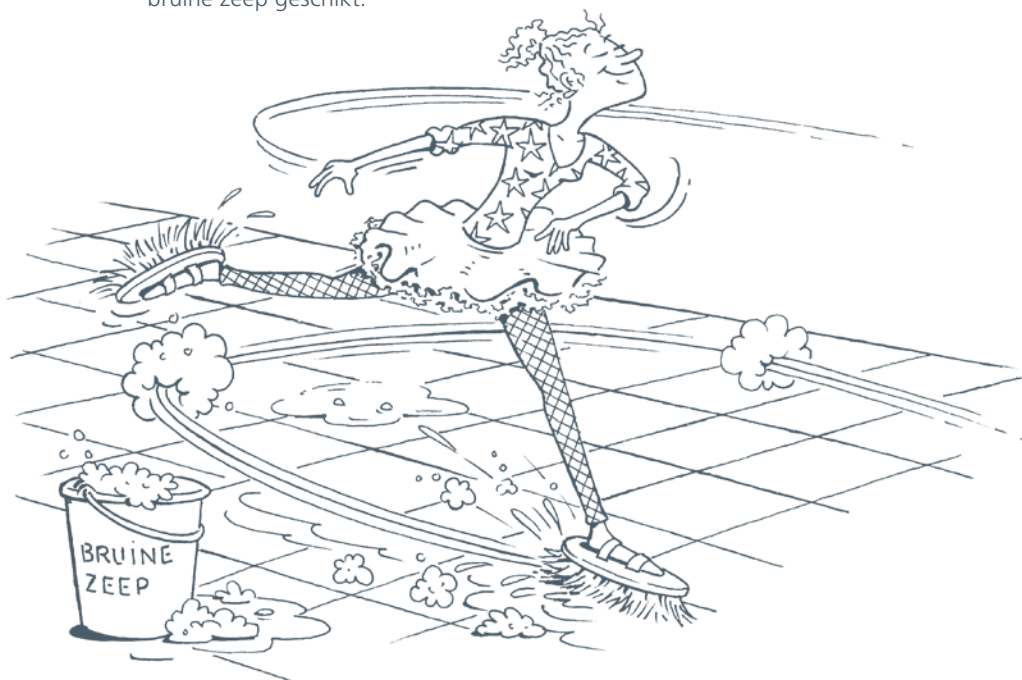
- **Bacteriën & enzymen** - Sommige was- en reinigingsmiddelen bevatten naast wasactieve stoffen ook bacteriën en/of enzymen. Eerst nemen de wasactieve stoffen de vervuiling weg. Daarna gaan de bacteriën en enzymen aan de slag met de resterende eiwithoudende vlekken zoals bloed, melk, ei

Na de afwas, de was of de schoonmaakbeurt komt het grootste deel van het verplaatste vuil, samen met de gebruikte wasactieve stoffen en andere bestand-

delen, via het afvalwater in het oppervlaktewater terecht. Wanneer wasactieve stoffen niet snel en grondig worden afgebroken, hopen ze zich op in beken en rivieren. De ophoping kan serieuze gevolgen hebben. Denk maar aan explosieve algengroei, vissterfte, bioaccumulatie, schuimvorming ... Bovendien houden sommige toegevoegde stoffen in schoonmaakmiddelen risico's in voor de gezondheid omdat ze kankerverwekkend zijn of leiden tot allergieën (huid en/of ogen). Hieronder vindt u enkele simpele vuistregels voor een milieuvriendelijke schoonmaakbeurt. Voor concrete gegevens in verband met producten en producenten verwijzen we graag door naar www.milieukoopwijzer.be.

ALLESREINIGERS

U kunt inderdaad vrijwel alle schoonmaakklusjes met een allesreiniger doen. Maar in veel gevallen, bereikt u hetzelfde resultaat met bruine zeep¹. Bruine zeep is het meest milieuvriendelijke onderhoudsproduct. Het is een eenvoudige chemische verbinding die door het biologisch leven, aanwezig in de oppervlaktewateren, kan afgebroken worden. Voor het schoonmaken van vrijwel alle gladde oppervlakken (tegels, kunststofoppervlakken, badkamer, wastafels, wc-pot) is bruine zeep geschikt.

1. Bruine zeep wordt ook wel groene zeep, zachte zeep, echte zeep of vloeibare zeep genoemd.

Bruine zeep is echter niet geschikt voor glanzend geverfde oppervlakken. Het maakt verf dof. Gebruik voor zulke oppervlakken een sopje met afwasmiddel of allesreiniger. Spoel na met schoon water waaraan eventueel een scheutje huishoudazijn is toegevoegd. Dit voorkomt doffe plekken. Ongeglazuurde tegels en natuursteen hoeft u niet na te spoelen met schoon water. De zeep vormt hier een beschermend laagje. Het gebruik van bruine zeep is vooral aanbevolen in gebieden met zacht water. Woont u in een gebied met hard water dan kunt u beter geen bruine zeep gebruiken. In combinatie met hard water wordt bruine zeep voor een groot deel inactief, waardoor extra veel zeep nodig is. U kunt in dit geval een geconcentreerde allesreiniger gebruiken (kijk uit naar milieukeuren of -labels) of nog beter: schoonmaken met hemelwater. Hemelwater is zacht en valt dus wel heel goed te combineren met bruine zeep.

WAT IS 'HARD' OF 'ZACHT' WATER?

De hardheid van water wordt uitgedrukt in Franse graden (°F) of Duitse graden (°D). Hun relatie is als volgt: $1\text{ °F} = 0,56\text{ °D}$. Deze grootheden zijn een weergave van het gehalte aan calcium- en magnesiumzouten.

Met een hardheid van	0 tot 7 °F	is het water	heel zacht
	7 tot 15 °F		zacht
	15 tot 22 °F		gemiddeld
	22 tot 32 °F		vrij hard
	> 32 °F		zeer hard

Meer informatie over de hardheid van het water in uw regio kunt u verkrijgen bij de watermaatschappij.

Naast bruine zeep en azijn, hoort ook soda in het rijtje van de gemakkelijk biologisch afbreekbare poetsproducten. Soda is een mild schoonmaakmiddel. Het is milieuvriendelijk als we het met mate gebruiken en bovendien is het heel goedkoop. Er zijn twee soda-vormen in de winkel te vinden: sodakristallen en Bicar. Beide producten verschillen niet erg veel in hun toepassingen, maar Bicar kent een mildere werking.

• Sodakristallen

Ook wel washing soda of natriumcarbonaat (Na_2CO_3) genoemd. Deze zoutkristallen (dikke korrels) worden gebruikt om vlekken (olie, wax en dergelijke) te verwijderen, te ontvetten, te desinfecteren, water te verzachten, te ontgeuren, aangebrande potten schoon te krijgen,.... Dit schoonmaakmiddel kan huidirritatie veroorzaken, dus u draagt best rubberen handschoenen bij gebruik.

• Bicar

Ook gekend onder de naam baking soda, zuiveringszout, dubbelkoolzure soda of natriumbicarbonaat (NaHCO_3). Bicar wordt -net zoals sodakristallen- aangewend voor allerlei klussen zoals schoonmaken, ontgeuren en desinfecteren. Voor meer specifieke toepassingen: kijk ook eens op www.huis-en-tuin.info. Een interessante, vermeldenswaardige toepassing van Bicar is de opfrissing van het tapijt. Bicar wordt wel eens omgewisseld met sodakristallen. Nochtans ziet het er heel anders uit: terwijl sodakristallen grove korrels zijn, is Bicar een witte poederachtige stof die gelijkt op keukenzout.

tip 2

In de meeste gevallen kan een allesreiniger vervangen worden door een milieuvriendelijker (en goedkoper!) product zoals bruine zeep, sodakristallen, Bicar of een wasmiddel zonder geur- en kleurstoffen. Koop geen producten met ammoniak. Ammoniak is erg belastend voor het milieu.

SCHUURMIDDELEN

Schuurmiddelen zijn bedoeld voor het verwijderen van vastgehecht vuil. In deze producten zit fijngemalen kalksteen dat voor de schurende werking zorgt. Voor dat u schuurmiddel aankoopt, kunt u misschien eerst het vuil proberen weg te halen met een schuursponsje (eventueel in combinatie met bruine zeep). In de handel zijn er ook sponsjes te verkrijgen die zonder de hulp van poetsproduct en zonder krassen vastgehecht vuil kunnen verwijderen, zelfs van uw pannen met een antiaanbaklaag. Omdat ze in de wasmachine uitwasbaar zijn, zijn deze sponzen erg duurzaam in aankoop.

Moeilijke ruwe aanslag op wastafels en tegels kunt u veilig wegschuren met een mengsel van water en krijtpoeder (los te koop bij de drogist en in de apotheek). Indien nodig mag aan het krijtpapje een beetje bruine zeep toegevoegd worden. Werken met krijtpoeder heeft het voordeel dat u zelf het benodigde water kan toevoegen. Hiermee bespaart u dan weer op verpakkingsmateriaal. Pas echter op voor overdosering. Bij het kant-en-klaar product uit de winkel is de kans op overdosering veel kleiner. Kiest u toch voor een schuurmiddel uit de winkel, schaf u dan een droog schuurmiddel aan zonder chloor en geurmiddel.

tip 3

Schuurmiddel kan vermeden worden door een schuursponsje te gebruiken, eventueel in combinatie met (bruine) zeep. Kijk bij een zelfgemaakt middel op basis van krijtpoeder uit voor overdosering. Koop geen schuurpoeders waaraan een chloorbleekmiddel is toegevoegd! Chloor is erg toxisch.

GLASREINIGERS

Glasreinigers bestaan voornamelijk uit water (tot 95%). Sommige bevatten een klein percentage ammoniak om vettige verontreinigingen sneller te kunnen verwijderen. Meestal staat dit op de verpakking aangegeven. Ammoniak is een vrij agressieve stof die zeer toxisch is voor waterorganismen. Daarenboven vergroot het de kans op irritatie van de ogen en luchtwegen. U vermijdt het dus best. In plaats van een glasreiniger kunt u bij normaal bevuilde ruiten een afwasmiddel gebruiken. Ook een sopje van bruine zeep is zeer geschikt om de vensters te wassen. Spoel ze eventueel met azijnwater of zout water na. Dit geeft een blinkend resultaat. Gebruik een aftrekker en een natuurseem om de ruiten droog te maken. Tante Kaat geeft bovendien nog een extra aanwijzing: de drooggemaakte ruiten afwerken met een prop krantenpapier levert een mooie glans op.

tip 4

Gebruik een afwasmiddel of een sopje van bruine zeep voor het reinigen van bevuilden ramen. Koop geen glasreinigers met ammoniak. Gebruik voor het drogen van de ruiten een aftrekker en een natuurzeem. Werk af met een prop krantenpapier.

TOILET- EN BADKAMERREINIGERS

Chloorbleekmiddel of javel wordt vooral gebruikt omdat het bacteriën doodt. Chloor doodt weliswaar veel bacteriën, maar in de toiletpot heeft de bacteriepopulatie zich al na enkele uren hersteld. Chloor is bijzonder belastend voor het milieu. U vermijdt het dan ook best. Voor de schoonmaak van het sanitair geeft bruine zeep heel goede resultaten. U kunt ook kiezen voor een allesreiniger die het milieu respecteert.

Wc-blokjes die het spoelwater kleuren en een aangename geur verspreiden, vormen een zware belasting voor het milieu. Iedereen stelt een aangename geur in de badkamer of op het toilet op prijs, maar waarom uw toevlucht zoeken in spuitbussen of andere ‘chemische’ sticks? Beter is het om bv. het raampje open te zetten zodat er frisse lucht binnenkan. Bovendien bestaan er veel soorten lekker geurende natuurlijke stoffen (lavendelzakjes, potpourri, ...) of verspreiders van natuurlijke oliën op de markt.

Bruine aanslag en kalk krijgt u met bruine zeep niet weg. Speciale wc-reinigers bevatten hiervoor zuren, maar met gewone huishoudazijn gaat het net zo goed. Giet een scheut azijn in de pot en laat het een nachtje staan. U zult versteld staan van de prima werking. In plaats van met huishoudazijn kunt u eventueel ook werken met schoonmaakazijn. Hij is geconcentreerder dan huishoudazijn (een 8%-oplossing van azijnzuur) en goedkoper. Wanneer de azijn te snel wegvloeit, kunt u op moeilijk bereikbare plaatsen een in azijn gedrenkt doek leggen. De azijn heeft dan meer kans om zijn werk te doen. Denk er wel aan azijn en zeep nooit tegelijk te gebruiken. Deze twee werken elkaar tegen. Sommige kalkachtige materialen zoals marmer worden dof van azijn. Is ook de werking van schoonmaakazijn niet voldoende, stap dan over naar een toilet- of badkamerreiniger die het milieu spaart. Dit geldt ook voor het verwijderen van vette verontreinigingen.

Chemische ontstoppers zouden gewoon moeten verboden worden! Een zuignap en kokend water ontstoppen even goed en zijn niet milieubelastend. Nog beter is er natuurlijk voor te zorgen dat wastafels en wc’s niet verstopt raken. U

kunt bijvoorbeeld een zeefje leggen in het afvoergat. Bovendien is een sifon zo geconstrueerd dat hij gemakkelijk kan weggenomen worden. Draai hem los en kuis hem eens goed uit. Het is misschien een onsmakelijk werkje, maar het levert u wel een ontstopte lavabo op, zonder het gebruik van chemische ontstoppers. Zit de verstopping verder in de buis en werkt een zuignap onvoldoende? Grijp dan naar gewone sodakorrels en begiet ze met heet water. U zal zien dat de verstopte afvoer in een mum van tijd weer werkt.

tip 5

Gebruik azijn als ontkalkingsmiddel. Gebruik geen ontstoppingsmiddelen maar de zuignap. Gebruik geen wc-steentjes of -blokjes: ze reinigen noch ontsmetten en zijn erg milieu-onvriendelijk. Indien u toch een wc-reiniger wenst te kopen, neem dan een product op basis van azijn of citroenzuur. Het bestrijden van hinderlijke geuren kan het best door een raampje te openen of door het plaatsen van gedroogde lavendel of potpourri.

VLOERREINIGERS EN VLOERGLANSMIDDELEN

Gebruik liefst een product dat volledig biologisch afbreekbaar is om de vloer te reinigen. Vloeren zien er prima uit na een poetsbeurt met bruine zeep of zeep op basis van lijnolie. Denk eraan aangekoekt vuil even te laten weken, misschien lukt het reinigen dan zonder moeite. Is het vuil nog hardnekkiger, schaf u dan een ouderwetse schuurborstel aan. Even schuren met een hardere borstel kost u misschien wat zweet, maar het milieu vaart er wel bij. Verban alle producten die bleekwater bevatten.

Gebruik van een vloerglansmiddel op parket, vinyl of vloertegels kan voorkomen dat er krasjes ontstaan. Het gebruik van zulke speciale vloerverzorgingsproducten is echter niet nodig indien er op de vloer al een beschermende waslaag is aangebracht. Voor het regelmatig schoonhouden van de vloer is alleen water (voor vaste verontreinigingen) of een oplossing van bruine zeep of allesreiniger (bij vettige verontreinigingen) voldoende.

Hout-, kurk-, parketvloeren en linoleum reinigt u met lauw water en wat bruine zeep of allesreiniger.

tip 6 Reinig vloeren met bruine zeep of met zeep op basis van lijnolie in plaats van met 'zelfglanzende' vloerreinigers. Gebruik vloerglansmiddelen alleen indien nodig. Is uw vloer met een waslaagje beschermd? Dan kan het volstaan om gewoonweg te poetsen met water!

SPECIFIEKE REINIGERS

In de winkel zijn er allerhande speciale reinigers te koop. Voor elke toepassing bestaat er wel een speciaal schoonmaakmiddel, zoals bv. oven-, ruiten- en tapijt-reinigers. Maar zijn deze aparte reinigingsproducten wel echt nodig?

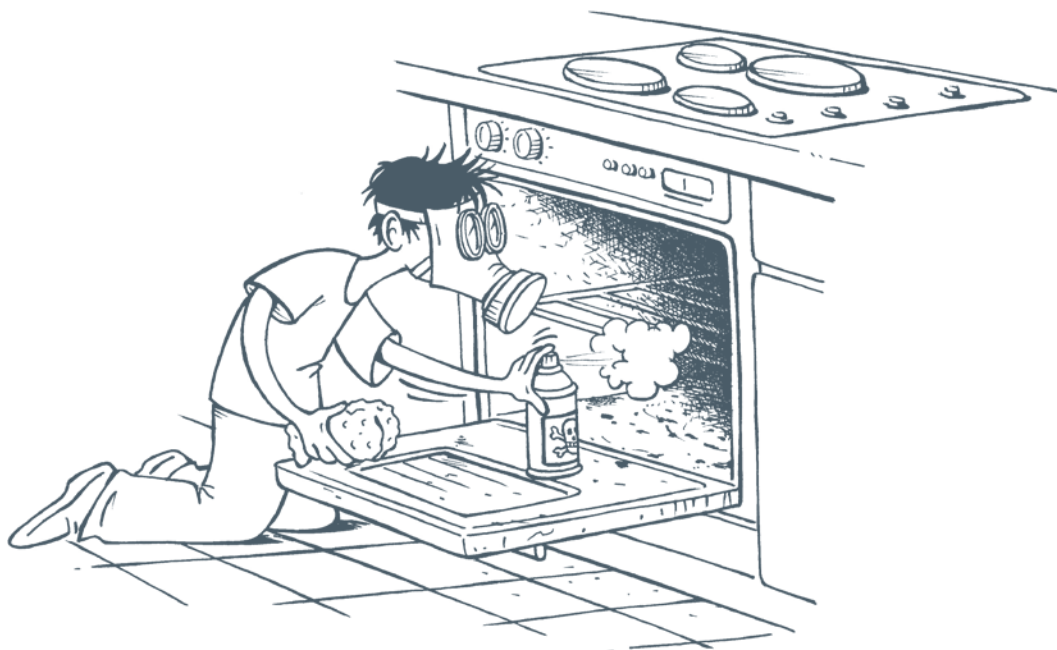
Ontkalk huishoudelijke apparaten (koffiezet, stoomstrijkijzer) door ze regelmatig te laten werken met water waaraan een scheut azijn werd toegevoegd. Vergeet de koffiezet daarna niet twee keer na te spoelen met vers water. Azijn mag dan wel milieuvriendelijk zijn, het is echt niet lekker in de koffie.

Vermijd ovenreinigers in spuitbussen. Deze bevatten drijfgas, bijtende stoffen, detergenten en vluchtige oplosmiddelen die schadelijk zijn voor het milieu en uw gezondheid. Kies in plaats van spuitbussen voor een verstuiver met een handpompje.

Zwart uitgeslagen zilver kunt u weer schoon krijgen door het samen met een stuk aluminium of gewikkeld in aluminiumfolie in een warme zout- of soda-oplossing te leggen.

tip 7

ontkalking oven en grill	huishoudazijn of schoonmaakazijn bruine zeep in combinatie met Bicar (of sodakristallen indien Bicar niet volstaat)
meubelreiniging	afnemen met een vochtige doek (houten meubelen af en toe inwrijven met lijnolie of was)
tapijtreiniging	tapijtreiniger op plantaardige basis of met Bicar (nachtje laten intrekken en dan stofzuigen)
zilver, koper, andere metalen	mengsel van bruine zeep en krijt of een milieuvriendelijk schuurmiddel

Schoonmaakbenodigdheden

Als algemene regel geldt dat u best kiest voor schoonmaakbenodigdheden die duurzaam zijn. Dit wil zeggen dat ze lang meegaan en uit duurzame grondstoffen vervaardigd zijn. Dit betekent ook dat het schoonmaakmateriaal goed moet verzorgd worden. Zo zullen dweilen bijvoorbeeld een langere levensduur hebben, wanneer ze na elk gebruik gespoeld en gedroogd worden.

Ga voor natuurlijke materialen (bv. katoenen schoonmaakdoekjes, natuurzeem...). Katoenen schoonmaakdoekjes kunt u gemakkelijk meewassen in de wasmachine. Een hard geworden natuurzeem wordt weer zacht na een uur weken in een sop van bruine zeep met een scheutje slaolie. Denk eraan de natuurzeem nadien goed uit te spoelen. Microvezeldoekjes zijn niet van een natuurlijk materiaal gemaakt, maar leveren een serieus milieuvoordeel op omdat ze geen schoonmaakmiddel vereisen. Hun structuur zorgt ervoor dat eenmaal ze nat gemaakt zijn, erg gemakkelijk stof opnemen. Ook als de microvezeldoek droog is, wordt losliggend vuil door statische elektriciteit aangetrokken.

Gebruik gemakkelijk recycleerbare materialen (bv. metalen vuilblik) en koop schoonmaakbenodigdheden met onderdelen die gemakkelijk kunnen vervangen worden. Denk bv. maar aan een schuurborstel met een aparte borstelsteel.

Geef de voorkeur aan handmatige en/of manuele apparaten in plaats van elektrische apparaten. Indien u toch elektrische toestellen gebruikt, let dan op het energielabel van de apparaten. Zie ook milieubrochure 'Handige waterbesparing' van het provinciaal samenwerkingsverband.

tip 8

Gebruik geen wegwerpmateriaal maar herbruikbare schoonmaakbenodigdheden met een hoge slijtvastheid.

Dosering

Zuinig omgaan met een product levert vaak de grootste besparing op voor het milieu. Het is onjuist te stellen dat 'twee keer zo veel product twee keer zo schoon maakt'. Integendeel, het teveel aan schoonmaakmiddel zorgt voor streepvorming en plakkerigheid. Kijk naar de dosering op de verpakking, of gebruik minder. Let bij geconcentreerde producten vooral goed op de aanbevelingen omdat de kans op overdosering hier vrij groot is. Voorkom aanraking met de geconcentreerde producten en draag handschoenen bij het gebruik.

tip 9

Doseer zo zuinig mogelijk. Let op het etiket en de aanbevelingen.

Verpakking

Gebruiksklare poetsproducten uit de winkel bestaan eigenlijk grotendeels uit water. En water kunt u net zo goed thuis toevoegen. Kies dus voor een geconcentreerd product. Zo voorkomt u onnodig gesjouw met water en bespaart u bovendien op verpakkingsmateriaal.

Producenten gebruiken wel eens wegwerpverpakkingen die niet altijd recycleerbaar zijn. Koop bewust en laat uw oog vallen op navulverpakkingen. Er bestaan in het schoonmaakmiddelencircuit ook retoursystemen waarbij de verpakking wordt teruggenomen of in de winkel opnieuw gevuld wordt. Misschien ziet u zo'n retoursysteem wel zitten. Ga op zoek of vraag ernaar bij uw handelaar.

Kijk uit voor 'oververpakking'. Koop geen spuitbussen. Zelfs zonder schadelijke gassen zijn spuitbussen milieuvriendelijke verpakkingen.

Restanten van schoonmaakmiddelen horen bij het klein gevaarlijk afval (kga). Laat alles in de originele verpakking en lever ze in op het gemeentelijk containerpark of bij de kga-ophalingen in uw gemeente.

Lege verpakkingen mogen bij het pmd (plastic flessen en flacons, metaal verpakkingen en drankkartons) wanneer het cijfer 1, 2 of 3 in het recyclage-teken staat. Recyclagetekens met in het midden het cijfer 4, 5 of 6 horen bij het restafval. Zie ook op pagina 27 in deze brochure. Verpakking met een gevaarteken, voegt u toe aan het kga.

tip 10

Kies voor grotere verpakkingen van geconcentreerde producten. Sorteer de verpakkingen en de restanten van de schoonmaakmiddelen correct.

Gebruik van (hemel)water

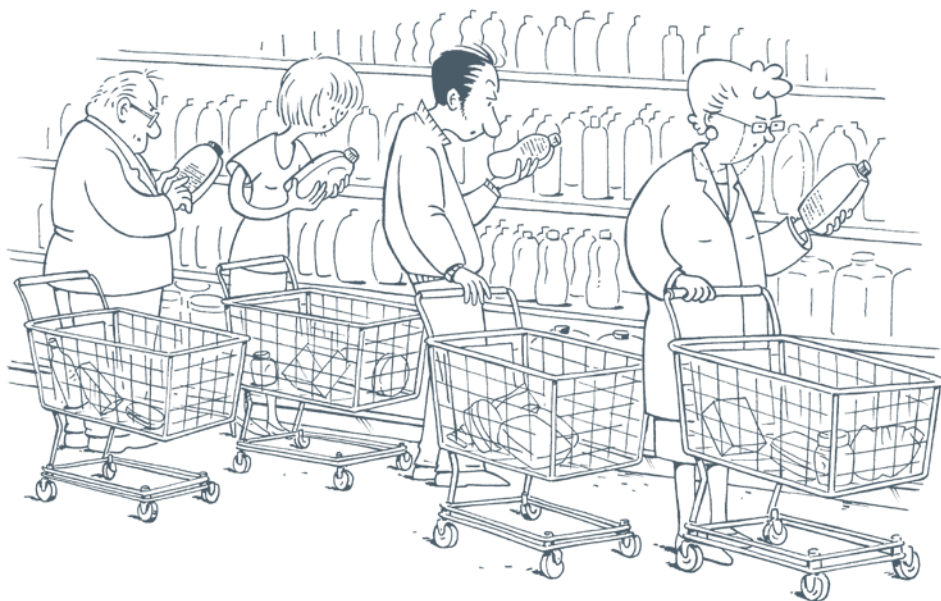
In ons land is drinkbaar water uit de kraan zo vanzelfsprekend dat we er vaak achteloos mee omspringen. Cijfers tonen aan dat de gemiddelde Belg 110 liter drinkbaar water verbruikt per dag. Zuinig omspringen met drinkwater is dus de boodschap: de watervoorraad is immers niet oneindig. Een stijgend waterverbruik enerzijds en een toenemende vervuiling van de waterbronnen anderzijds eisen steeds complexere procedés voor de aanmaak van drinkwater. Dit heeft uiteraard een negatieve invloed op de prijs van het drinkwater. Redenen genoeg dus om zo veel mogelijk hemelwater voor allerlei schoonmaaktje te gebruiken. Hemelwater is zacht en vereist minder zeep.

tip 11

Gebruik hemelwater voor de schoonmaak.

Het etiket

Elk schoonmaakmiddel heeft een etiket met informatie over het product. Slechts enkele gegevens zijn absoluut verplicht: nl. de naam van het product en de identiteit van de verantwoordelijke voor de commercialisering. Er is ook een Europese aanbeveling die aanspoort om een beperkt aantal risicodragende stoffen (detergenten, enzymen, bleekmiddelen...) te vermelden. Voor bepaalde producten zijn er verplichtingen i.v.m. het afbeelden van veiligheidssymbolen en het vermelden van veiligheidsinformatie. Lees dus eerst grondig het etiket voor u een product gebruikt én nog beter: voor u een product aankoopt.

GEVARENPICTOGRAMMEN

Als een product een risico draagt, staat er een gevarenpictogram op het etiket. Deze symbolen bestaan uit een zwarte tekening in een oranje vierkantje. Hun weergave op het product is wettelijk verplicht. De pictogrammen zeggen iets over de veiligheid van het product: ze waarschuwen voor brandgevaar, voor gezondheidsgevaar of voor milieugevaar. De gevarensymbolen worden vergezeld

van een gevaarsaanduiding; een woord en/of letter die aanduidt waaruit het gevaar bestaat. Opgelet! Niet alle risico's zijn aangeduid met een pictogram. De wet verplicht alleen de aanduiding van het belangrijkste symbool. Bij de gevaarsaanduiding T (toxisch of giftig, aangeduid met de doodskop) bijvoorbeeld, zijn de X (schadelijk of irriterend, Andreaskruis) of de C (corrosief, weergegeven met proefbuisjes) niet verplicht. Het ontbreken van een gevarenpictogram betekent dus niet dat een product ongevaarlijk is. Er bestaat bovendien niet voor elk gevaar een symbool. Zo bestaat er bijvoorbeeld geen pictogram voor stoffen die allergie veroorzaken, kankerverwekkende stoffen, stoffen die schadelijk zijn voor de voortplanting ...

Verklaring	Symbool
Vergiftig (T) (Toxisch)	
Schadelijk (Xn) (Nocief)	
Licht ontvlambaar (F) (Flammable)	
Oxyderend (O) (Oxyderend)	
Corrosief (C) (Corrosief)	
Irriterend (Xi) (Irriterend)	
Ontplofbaar (E) (Explosief)	
Gevaarlijk voor het milieu <<N	

Naast de gevarensymbolen zijn er ook de zogenaamde R- en S-zinnen. Ze zeggen iets over het gevaarrisico (Risk) of geven een veiligheidsaanbeveling (Safety). Afhankelijk van de eigenschappen van het product hebt u dus te maken met een R- of S-zin. Er zijn ook combinaties mogelijk. Voorbeelden teruggevonden op allessreinigers zijn:

- R31 staat voor 'vormt giftige gasen in contact met zuren'
- R50/53 staat voor 'zeer giftig voor in het water levende organismen; kan in het aquatisch milieu op lange termijn schadelijke effecten veroorzaken'
- R64 staat voor 'kan schadelijk zijn (voor de baby's) via de borstvoeding'
- Op de verpakking van soda natriumcarbonaat vindt u dan weer:
- S22 staat voor 'stof niet inademen'
- S26 staat voor 'bij aanraking met de ogen onmiddellijk met overvloedig water afspoelen en deskundig medisch advies inwinnen'

U vindt de volledige lijst van R- en S-zinnen op www.antigifcentrum.be. Klik op 'Etikettering'.

Tot slot bestaat er ook een gevarensymbool dat ervoor waarschuwt dat het product niet gemengd mag worden. Dit pictogram is bijvoorbeeld te vinden op chloorbleekmiddelen en zure wc-reinigers. Indien beide voornoemde producten gemengd worden, ontstaan er zeer giftige chloorgassen. Let op: dit symbool is niet verplicht!

niet mengen

tip 12

Kijk naar de gevarensymbolen op de verpakking en houd er rekening mee bij het gebruik. Bewaar gevaarlijke producten altijd buiten het bereik van kinderen. Neem bij een ongeval onmiddellijk contact op met het antigifcentrum op het nummer 070-245 245.

MILIEU-INFORMATIE

Vaak is op het etiket een apart kadertje met milieu-informatie te vinden. Hier wordt meestal ingegaan op de verpakking en de afbreekbaarheid van de gebruikte stoffen.

• Biologisch afbreekbaar

Laat u niet misleiden door de vermelding van 'biologische afbreekbaarheid'. De biologische afbreekbaarheid is de graad waarin stoffen door levende organismen (bacteriën, schimmels en dergelijke) kunnen worden ontbonden. Dit schept de illusie dat het om een milieuvriendelijk product gaat, maar dat is niet noodzakelijk het geval. Deze boodschap heeft immers enkel betrekking op de wasactieve stoffen en niet op de overige toevoegingen. Juist die toevoegingen (bleekmiddelen, waterontharders, enzymen, optische witmiddelen, geur- en kleurstoffen ...) vormen vaak een aanzienlijke belasting voor het milieu. 'Biologisch afbreekbaar' betekent dus enkel dat het product voldoet aan het wettelijke minimum van afbreekbaarheid. Spijtig genoeg is deze norm niet erg streng. Enkel de wasactieve stoffen moeten binnen 3 à 4 weken voor 90% afgebroken zijn om volgens de wet 'biologisch afbreekbaar' te zijn. Van een volledige afbraak is in de wet dus geen sprake.

• Is een reinigingsmiddel ‘natuurlijk’?

De term ‘natuurlijk’ wordt te pas en te onpas gebruikt en geniet geen wettelijke bescherming. Iedereen mag zijn product dus zonder meer ‘natuurlijk’ noemen. Natuurlijke stoffen zijn bovendien niet altijd onschadelijk. Sommige planten bevatten bijvoorbeeld zeer giftige stoffen. In de regel bedoelen de fabrikanten dat ze stoffen gebruiken zoals ze in de natuur voorkomen, of dat ze weinig bewerkte grondstoffen gebruiken die niet afkomstig zijn van bijvoorbeeld de aardolie-industrie. In het geval van schoonmaakmiddelen is het terecht dat producten die zeep bevatten op plantaardige basis, als minder schadelijk voor het milieu worden aangeprezen. Maar natuurlijk zijn ze niet: de stoffen komen in de natuur niet voor.

Sommige fabrikanten gebruiken ‘natuurlijk’ of ‘milieuvriendelijk’ uitsluitend om de verkoop van hun producten te stimuleren. Een ‘natuurlijke reiniger’ verkoopt nu eenmaal beter dan een ‘synthetische reiniger’. Zolang het gebruik van deze termen niet wettelijk geregeld is, is hier weinig aan te doen. Kijk dus altijd op het etiket welke stoffen erin zitten. Bevat het middel zeep of plantaardige wasactieve stoffen (van kokos- of palmolie), dan kunt u het met een gerust hart kopen. Bevat het wasactieve stoffen op basis van aardolie (vaak aangeduid als ‘non-ionische en anionische tensiden’) dan kunt u het product beter in de rekken laten staan.

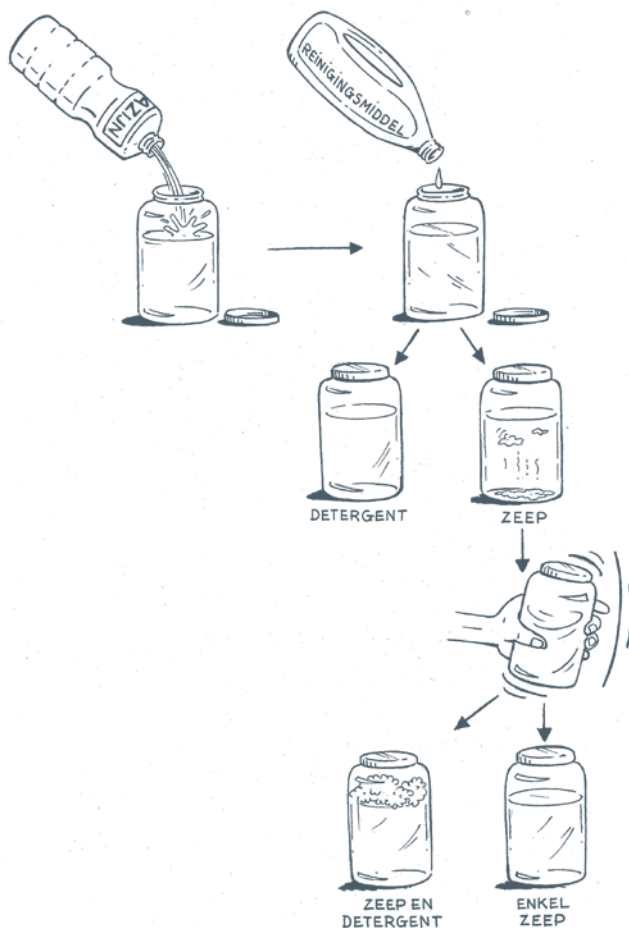
• Zeep als wasactieve stof

Vroeger was de wasactieve stof (die het vuil oplost) in wasmiddelen altijd zeep. Zeep is gemaakt van plantaardige (kokos, palm) of dierlijke vetten/oliën en breekt snel en volledig af in water. Sinds de jaren 50 is zeep echter verdrongen door synthetische zepen (tensiden). Tensiden zijn gemaakt op basis van aardolie. Ze breken veel langzamer en soms zelfs niet volledig af. Op milieuvlak was dit dus geen verbetering. Bovendien bevatten petrochemische detergents vaak giftige onzuiverheden. Naast zeep en tensiden zijn er ook nog halfsynthetische tensiden en suikertensiden. Deze laatste zijn een zeer goed afbreekbare nieuwe ontwikkeling uit plantaardige grondstoffen.

Natuurlijk moeten we niet alleen de eindeffecten (afbreekbaarheid, toxiciteit...) bekijken. Ook de productiewijzen van zepen en detergents moeten we in acht nemen. Dat maakt de vergelijking natuurlijk erg moeilijk. De winning en transport van aardolie moet bv. vergeleken worden met de grootschalige productie van kokos- en palmolie en het daar bijbehorend gebruik van kunstmest en bestrijdingsmiddelen. Sommige fabrikanten doen hun best om tensiden van plantaardige oorsprong te kiezen waarbij geen bestrijdingsmiddelen of kunstmest gebruikt zijn tijdens de productie (o.a. via het Biogarantielabel).

• Zeep of detergent² ?

Of er in het reinigingsmiddel dat u gebruikt een natuurlijke zeep of een synthetisch detergent zit, kunt u gemakkelijk achterhalen aan de hand van een eenvoudig controleproefje met azijn.

1. Giet azijn in een glazen pot met deksel.

2. Doe een scheutje van het reinigingsproduct (een poederproduct eerst oplossen in water) in de azijn.

- Indien er onmiddellijk uitvlokking en een neerslag optreden, bevat het product zeep.
- Als het product oplost in azijn dan bevat het detergent.

3. Schud daarna het potje met de oplossing

- Komt er schuim boven op de vloeistof te staan? Dan bevat het reinigingsmiddel detergent.
- Treedt er uitvlokking van de zeep op en verschijnt er na het schudden toch schuim? Dan bevat het reinigingsmiddel een mengsel van zeep en detergent.
- Vormt er zich geen schuim? Dan bevat het product zeep.

2. De termen zeep en detergent worden wel eens door elkaar gebruikt. In deze brochure spreken we over zeep als het om een snel en volledig afbreekbare zeep gaat. Indien we het in deze brochure hebben over detergent, bedoelen we het synthetisch samengesteld product.

• Fosfaatvrij

Sterk met fosfaten en nitraten vervuilde waters bevatten veel nutriënten die ervoor kunnen zorgen dat de algen of wieren enorm gaan vermenigvuldigen. Dit fenomeen heet algenbloei of eutrofiëring. Algenbloei kan vermeden worden door ofwel de hoeveelheid fosfaten ofwel de hoeveelheid nitraten te verminderen in het water. Daarom vervangt men de fosfaten in wasmiddelen vaak door andere stoffen, zoals zeoliet of citraat. Er bestaat echter geen verbod op de toevoeging van fosfaten (behalve voor wasmiddelen). Er is wel een overeenkomst met de industrie gesloten waarin staat dat de producenten ten minste één fosfaatvrij middel in de handel brengen en de promotie ervan verzekeren.

MILIEUKEUREN EN -LOGO'S?

Meer en meer verschijnen er ook milieukeuren of -logo's op het etiket. Omdat er nog geen sluitende reglementering bestaat over het gebruik van milieulogo's, doet u er goed aan u te informeren over de betekenis van deze milieukeurmerken. Kijk ook eens op www.labelinfo.be.

Europees ecolabel

Zo staat het Europees ecolabel (bloem) garant voor producten met een beperkt milieueffect. Het label is opgezet door de EG-lidstaten. Per land is een instantie bevoegd voor de uitvoering van het Europees ecolabel. De toekenning gebeurt aan de hand van een globale benadering. Dit wil zeggen dat de milieu-impact van het product bekeken wordt tijdens elke stap van de productieketen: van de ontginning van de grondstoffen, over de vervaardiging, de verpakking en de verdeling tot het gebruik en de uiteindelijke storting. Op basis van de analyse-resultaten worden de effecten van het product op het milieu bekeken. Er wordt rekening gehouden met de impact op de luchtkwaliteit, de waterkwaliteit, de bescherming van de bodem, de afvalbeperking, de energiebesparing, het beheer van de natuurlijke hulpbronnen, het voorkomen van de opwarming van de aarde, de bescherming van de ozonlaag, de veiligheid van het milieu, geluids-overlast en de biodiversiteit. Het Europees ecolabel geeft aan dat het desbetreffende product een van de minst milieubelastende in zijn soort is. Voor diverse productgroepen zijn criteria opgesteld. Ca. 1.500 non-food producten in de Europese Unie dragen het Europees milieukeur zoals ook allesreinigers, handaf-wasmiddelen, sanitairreinigers en wc-reinigers. Kijk ook eens op www.ecolabel.be.

De Blauwe Engel

Reeds in '78 kwam Duitsland met zijn keurmerk op de proppen: Der Blaue Engel of De Blauwe Engel. Dit keurmerk geeft aan dat het product minder milieubelastend is in vergelijking met soortgelijke producten. De belangrijkste reden hiervoor wordt vermeld in de blauwe rand van het label (bv. "Aus 100% Altpapier" of "100% gerecycleerd papier"). Op dit moment wordt dit label toegepast op meer dan 70 producttypes als papier, computers, verf met minder oplosmiddelen...

De Milieukeur

Dit label is in beheer van de Nederlandse Stichting Milieukeur. Bij toekenning van dit milieukeur worden alle levensfasen van het product (productie-, gebruik- en afvalfase) doorgelicht. De gestelde eisen worden regelmatig aangescherpt zodat er voor de producenten een prikkel blijft bestaan om steeds minder milieubelastende productieprocessen te ontwikkelen. Voor diverse productgroepen (autoreinigingsproducten, papier, schrijfwaren, cartridges ...) heeft de Stichting evaluatiecriteria ontwikkeld (zie www.milieukeur.nl).

Het Nordic Swan-label

Dit label is het collectief keurmerk van de Scandinavische landen (Noorwegen, Zweden, Finland en IJsland). De Zwaan geeft aan dat het gelabelde product één van de minst milieubelastende in zijn soort is. De globale milieubelasting van het product (zowel in productie-, gebruik- als afvalfase) wordt onder de loep genomen en vergeleken met andere gelijksoortige producten. De verpakking van het product en het milieubeleid van de producent of importeur maakt eveneens deel uit van de screening. Dit Swan-label is op diverse productgroepen (papier, schoonmaakproducten ...) te vinden.

Het WashRight-teken

Alle wasmiddelmerken waarop het WashRight-teken is afgebeeld, zijn afkomstig van bedrijven die de Europese campagne ondersteunen waarbij de fabrikanten vrijwillig meewerken aan doelstellingen voor een mindere be-

lasting van het milieu. De Europese campagne ging niet alleen over textielwasmiddelen maar besloeg een breed gamma van reinigingsproducten. Het WashRight-symbool op de verpakking zegt dus iets over het engagement van de fabrikant en niets over de schadelijkheid van het product. Kijk ook eens op www.washright.com.

Het Groene Punt

Het Groene Punt geeft enkel aan dat de verantwoordelijke voor het in de handel brengen van het verpakte product een bijdrage levert aan het systeem voor inzameling en sortering van verpakkingsafval met het oog om dit te valoriseren (hergebruiken, recycleren of zelfs verbranden). Het Groene Punt wordt in België beheerd door Fost Plus vzw. In het kader van een Europese richtlijn is de producent verplicht om de verpakking terug te nemen. Die terugnameplicht kan hij zelf op zich nemen (bv. zoals in het geval van statiegeldflessen) of aan derden overlaten (bv. Fost Plus).

Recycleerbare verpakking

Dit symbool betekent dat het gebruikte materiaal recycleerbaar is. Dit betekent niet dat het materiaal ook effectief gerecycleerd wordt! Als er in het midden van het symbool een cijfer staat, verwijst dit naar het soort plastic.

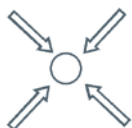

Cijfer	Materiaal
1	PET (polyethyleentereftalaat)
2	PEHD (polyethyleen met hoge dichtheidsgraad)
3	PVC (polyvinylchloride)
4	PELD (polyethyleen met lage dichtheidsgraad)
5	PP (polypropyleen)
6	PS (polystyreen)
7	Andere

Momenteel worden enkel PET (1), PEHD (2) en PVC (3) gerecycleerd. Die mogen dan ook in de blauwe pmd-zak.

Ecotaks op verpakkingen

Enkele jaren geleden speelde de overheid met het idee om een ecotaks op verpakkingen in te voeren. Met deze extra heffing hoopte de overheid de consument te bewegen om meer voor producten te kiezen met een milieuvriendelijkere of minder verpakking. De ecotaks op verpakking is evenwel in België nooit van de grond gekomen. Het gros van de verpakkingen is namelijk van ecotaks vrijgesteld, omdat de fabrikant de overheid belooft om een bepaalde hoeveelheid afval te recyclen. In België staat de vzw Fost Plus in voor de inzameling en verwerking van verpakkingsafval (via de 'blauwe pmd-zak').

Dit symbool duidt aan dat de verpakking met ecotaks belast is, die aan de consument doorgerekend wordt. U treft dit teken maar nauwelijks aan.

Het andere symbool betekent dat de producent (en dus ook de consument) geen ecotaks dient te betalen omdat de fabrikant de overheid beloofd heeft een vastgelegd percentage van de verpakking te recyclen.

Deze verpakkingen zijn vrijgesteld van ecotaks omdat de statiegeldregeling geldt. Dit logo geeft aan dat u de lege verpakking (meestal flessen) naar de winkel mag terugbrengen, zodat ze hergebruikt kan worden. De prijs bij aankoop voor de (lege) fles krijgt u zo in de vorm van statiegeld terugbetaald. Er zijn ook nog andere symbolen die een statiegeldregeling aanduiden.

Statiegeld

Deze logo's geven aan dat u de lege verpakking (meestal flessen) naar de winkel mag terugbrengen, zodat ze hergebruikt kan worden. De prijs bij aankoop voor de (lege) fles krijgt u zo in de vorm van statiegeld terugbetaald.

Kringloop logo

Dit symbool 'De Möbiuskringloop' kan zowel betekenen: 'deze verpakking bestaat uit gerecycleerd materiaal', als 'deze verpakking is recycleerbaar'.

Algemene aanbevelingen en tips

Schoonmaken vraagt een inspanning. En toch doet u het best regelmatig. Hoe langer u het vuil laat liggen, hoe moeilijker het wordt om alles schoon te krijgen. We durven dan naar zwaardere middelen te grijpen. Deze agressieve producten zijn meer milieubelastend. Maar elk reinigingsmiddel is milieubelastend. Zorg dus steeds voor een correcte dosering. U kunt ook proberen om het aantal onderhoudsproducten in uw kast te verminderen. Met het onderstaand schoonmaakpakket kunt u vrijwel alle schoonmaakklusjes in huis doen zonder het milieu onnodig te belasten. Deze producten zijn bovendien ook nog goed voor de portemonnee.

Schoonmaakklus	Product
Keuken (aanrecht, tegels, vloer), interieur, sanitair schoonmaken	Water en bruine zeep of Bicar/sodakristallen
Vuil en vetvlekken verwijderen	Bruine zeep in combinatie met zacht water Sodakristallen/Bicar Afwasmiddel Allesreiniger in combinatie hard water
Kalkaanslag verwijderen	Azijn, eventueel met een in azijn gedrenkte doek
Ruiten reinigen	Water met eventueel bruine zeep of afwasmiddel, nazemen met water en een beetje azijn of zout
Aangebrande pannen	Even op het vuur zetten met wat water en sodakristallen
Verstopte afvoer	Zuignap, sodakristallen en kokend water

tips

Regelmatig schoonmaken en vuil zo veel mogelijk voorkomen is de beste oplossing. Zo vermijdt u het gebruik van agressievere schoonmaakmiddelen. Koop enkel die producten die u echt nodig hebt. Wees zuinig met onderhoudsproducten. De basisregel is: hoe minder verbruik, hoe beter voor het milieu! Neem dus eerst een microvezeldoek of een zeemvel: zij vergen geen schoonmaakmiddelen. Kies liever voor één allesreiniger dan voor allerlei schoonmaakmiddelen. Maar denk eraan dat ook een allesreiniger heel wat detergenten en toevoegingen kan bevatten die extra agressief zijn voor het milieu en de gezondheid. Haal de klas-sieke producten zoals bruine zeep, sodakristallen/Bicar of azijn opnieuw in huis. Gebruik geen reinigingsmiddelen met ammoniak of chloorhoudende producten. Laat uw huis lekker geuren met natuurlijke stoffen: potpourri's, lavendelzakjes.

Baking-soda.nl

FAVORIETE TOEPASSINGEN

Multifunctioneel

Milieuvriendelijk

Zacht voor het lichaam

Goed voor uw portemonnee

Ruimtebesparend

TOEPASSINGEN IN DE KEUKEN:

Rijsmiddel: voeg het samen met iets zuurs (karnemelk, yoghurt, citroen bv) aan het beslag toe. Gebruik ca. 1 tl citroensap per 2 gram Baking Soda. Bij de meeste recepten wordt 1 theelepel Baking Soda gebruikt, wat overeenkomt met een gewicht van 2 gram.

Mals vlees: wrijf een lapje vlees of een stukje kip in met een klein beetje baking soda. Laat het een 15 tot 30 minuten intrekken en was het er dan weer af. Daarna kan het verder bereid worden.

Bonen zonder gas: een half theelepeltje bij het kookwater van peulvruchten, zorgt ervoor dat u geen last heeft van gasvorming in de maag.

Eitje pellen met gemak: een half theelepeltje Baking Soda mee laten koken zorgt dat een eitje met veel gemak wordt gepeld.

TOEPASSINGEN IN HET HUISHOUDEN:

Luchtverfrisser: houd de kamer fris met een bakje baking soda met potpourri.

Ontstopper: ontstop de afvoer door er wekelijks vier eetlepels Baking Soda in the gooien. Doorspoelen met heet water.

Alles reiniger: 250 ml lauw water, 1 theelepel zuiveringszout, 1 theelepel groene zeep, citroensap

Ovenreiniger: strooi baking soda op de bodem van de oven, spuit het nat met een plantenspuit met water om de soda vochtig te maken en laat het een nacht weken. In de ochtend kunt u de Baking Soda verwijderen en de oven schoonmaken.

TOEPASSINGEN VOOR DE PERSOONLIJKE VERZORGING EN DE GEZONDHEID:

Mondwater: Meng een theelepel baking soda in een half glas water, spoel en spuug uit. De geuren worden niet gemaskeerd, maar geneutraliseerd.

Handzeep: uw handen worden schoon en zacht met 3 delen Baking Soda op 1 deel water of zachte vloeibare zeep. Was daarmee uw handen.

Deodorant: Wrijf wat Baking Soda onder uw armen om geuren te neutraliseren.

OP WWW.BAKING-SODA.NL VINDT U DEZE EN MEER TOEPASSINGEN EN TIPS!
VEEL PLEZIER EN GEMAK GEWENST MET HET GEBRUIK VAN ARM & HAMMER BAKING SODA!

Baking-Soda.nl

AANTAL PRIJS PER PAK AFHAALPRIJS PRIJS+VERZENDING

1	€ 1,50	€ 1,50	€ 8,25
2	€ 1,50	€ 3,00	€ 9,75
3	€ 1,50	€ 4,50	€ 11,25
4	€ 1,50	€ 6,00	€ 12,75
5	€ 1,45	€ 7,25	€ 14,00
6	€ 1,45	€ 8,70	€ 15,45
7	€ 1,45	€ 10,15	€ 16,90
8	€ 1,45	€ 11,60	€ 18,35
9	€ 1,45	€ 13,05	€ 19,80
10	€ 1,29	€ 12,90	€ 19,65
11	€ 1,29	€ 14,19	€ 20,94
12	€ 1,29	€ 15,48	€ 22,23
13	€ 1,29	€ 16,77	€ 23,52
14	€ 1,29	€ 18,06	€ 24,81
15	€ 1,29	€ 19,35	€ 26,10
20	€ 1,29	€ 25,80	€ 32,55
24	€ 1,29	€ 30,96	€ 37,71
30	€ 1,29	€ 38,70	€ 45,45
40	€ 1,29	€ 51,60	€ 58,35
48	€ 1,29	€ 61,92	€ 68,67

U kunt uw bestelling sturen naar info@baking-soda.nl
Denk eraan om altijd te vermelden:

- * het gewenste aantal pakjes Baking Soda
- * de naam te vermelden die ook gebruikt wordt bij de bankovermaking, voor herkenning van uw naam.
- * uw adresgegevens, om het pakket te verzenden.
- * het bedrag dat u over gaat maken.

Maak vervolgens het bedrag over naar onderstaand rekeningnummer.

Rabobank 1190.43.602

ten name van African Essentials te Nistelrode

IBAN/BICcode: NL32RABO 0119043602 RABONL2U

We verzenden de bestellingen via PostNL.

De verzendprijs is €6,75 per pakket tot 30 kilo.

Wij verwerken ook bestellingen vanuit België.

De verzendprijs voor België is €12,50 tot een pakketgewicht van 30 kilo, verzorgd door PostNL.

ALGEMENE INFORMATIE

De website staat boordevol interessante informatie, waaronder toepassingen en achtergrondinformatie. De Baking Soda Blog bevat veel leuke aanvullingen, zoals recepten en tips. U kunt daar ook uw vragen stellen en opmerkingen toevoegen.

We verkopen eveneens aanvullende producten en hebben regelmatig speciale acties.

Op diverse online social media zijn we actief aanwezig

Een pakje Baking Soda weegt netto 454 gram (1 LB).

U kunt zowel via email als telefonisch bestellen.

Naast verzenden bieden we u ook de optie om de producten in Nistelrode te kopen.

BAKING SODA NL

Heuvelstraat 4

5388AC Nistelrode

Nederland

0031 (0)412 - 48 46 43

0031 (0)6 - 30 59 85 02

info@baking-soda.nl

www.baking-soda.nl

www.bakingsoda.eu

DE ORIGINELE A&H BAKING SODA UIT AMERIKA

Bronnen en meer info

www.allesduurzaam.nl

www.allesovercosmetica.nl, klik op was- en reinigingsmiddelen

www.antigifcentrum.be, klik op etikettering

www.argusmilieu.be

www.aurorasbezemsteel.netfirms.com/schoonmaken_met_auroras_oma.htm

www.bekkevoort.be, Bekke-nieuws, infoblad van de gemeente Bekkevoort

www.bewustverbruiken.org, 'Woon gerust, kies bewust', publicatie van Netwerk Bewust Verbruiken

www.diksmuide.be, Duurzaam schoonmaken, cursus voor het onderhoudspersoneel van de stad Diksmuide, Elsje Mestdagh, duurzaamheidsambtenaar

www.ecolabel.be

www.ecoline.org

www.ecover.be

www.gidsvoorduurzameaankopen.be

www.huis-en-tuin.infonu.nl

www.labelinfo.be

www.lommel.be

www.milieuadvieswinkel.be

www.milieucentraal.nl

www.milieukeur.nl

www.milieukoopwijzer.be

www.milieuloket.nl

www.oivo.be

www.ronse.be

www.vmw.be

www.washright.com

www.waterloketvlaanderen.be

DE GROENE SCHOONMAAK

is een uitgave in de reeks milieubrochures.
Telkens krijgt de lezer duidelijke informatie over hoe
hij/zij milieuvriendelijker kan leven.

Eerder verschenen deze titels:

- 'Composteren kan je leren'
- 'Energiezuinig omgaan met elektrische huishoudtoestellen'
- 'Minder bestrijdingsmiddelen in huis en tuin'
- 'Rationeel energiegebruik in huis'
- 'Afvalwijzer'
- 'Regenwater: een hemels geschenk'
- 'Handige waterbesparing'
- 'Even door-bomen'
- 'Tips voor een milieuvriendelijke mobiliteit'
- 'Verminder de hinder'
- 'Milieuvriendelijk leven helpt Zuid en Noord'
- 'Geboortebomen'

De meeste brochures zijn gratis verkrijgbaar in alle Vlaams-Brabantse gemeentehuizen.

Ze kunnen ook aangevraagd worden bij:

Provincie Vlaams-Brabant - dienst Leefmilieu

Provincieplein 1 - 3010 Leuven

Tel. 016-26 72 85 - fax 016-26 72 61 - e-mail: leefmilieu@vlaamsbrabant.be

Herdruk 2009